

Deo Adjuvante,

VERITAS CHRIS-
TIANÆ
RELIGIONIS

APHORISMIS NONNULLIS
AD SERTA,

QUOS

SUFFRAGANTE AMPLISS. PHILOSOPH. ORD.
IN ILLUSTRATI AD AURAM ATHENÆO,

Sub PRÆSIDIO

VIRI, SUMME REVERENDI atque CELEBERRIMI

D:NI CAROLI
MESTERTON,

S. S. Theol. Doct. nec. non Log. & Methaphyf.
PROFESS. Reg. & ORD.

PRO GRADU,

Publico examini subicit

ISAACUS ROTHOVIVS, Joh. Fil.

SATACUNDENSIS,

IN AUDITORIO MAJORI DIE XXIV. MARTII.

ANNI MDCCLX.

H. A. M. S.

ABOÆ, Impressit DIRECT. & TYPOGR. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB MERCKELL.

Jes. Häberg

APHORISMUS I.

Qui usum Philosophiæ in Theologia negant eorum sententia, & quidem jure meritoque, jam dudum est explosa. Neque impius Spinoza usum rationis formalem, qualis ponitur in hermeneuticis & Logicis operationibus, inficias iverat; risui omnino ille se exponeret, qui rationem tanquam instrumentum non admitteret, quo fidei conclusiones ex suo principio deducuntur. Fallit igitur falliturque Huetius dum in *Demonstratione sua Evang. §. IV.* Viam sensuum & rationis, *per quam in animos nostros illabatur cognitio rerum, obscuram esse, ancipitem & fallacem jactitat.* Nam, præterquam quod hic sibi non consentiat, cum proxime superiori §. III. edisseruit: *Veritatem religionis Christianæ posse demonstrari ex principiis moralibus, quibus fidem experientia magistra conciliat, quæ nemine contradicente ac tritissimo pervulgatissimoque omnium usu & consensu recepta sunt:* deplorari satis nequit, quantos cuniculos tam ad Theologiam, quam ad Philosophiam egerit Auctor, quod rationi & sensibus suam certitudinem ademerit. Nam quæri merito debet: quo pacto i. o. Historice esse vera tam facta quam acta S. codice contenta ostenderit Auctor, nisi per experientiam *via sensuum* adquisitam, ex testimonio Sacrorum Virorum ipsi constiterit, illa ita evenisse, prouti hi perhibue-

hibuerunt & absque omni fraudis suspitione literis mandarunt. Qua ratione quis 2:o. miracula imprimis esse *Logice* vera noverit, nisi rationis ductu, quæ incipit a sensibus disquirere, probaverit, factis miraculosis definitionem veri nominis miraculorum competere. Exposituro veritatem religionis nostræ per necessarium quoque erit 3:o. indicare, miracula destinata esse ad certam veritatem probandam, quod sine rationis ope iterum fieri, nemo præter Huetium, dixerit. Cur vero vir hic ceteroquin eruditissimus eiusmodi paradoxæ mente sua foverit, inde procul dubio proveniebat, quod rationem fidei adversam crediderit. Proinde, ne hoc cuiquam scrupulum moveat, dicam generatim ad rei illustrationem, per rationem in S. codice, semper nexum rerum indigitari. Observaruntque viri docti quod ratio 70. vicibus in bonam, ter aut quater in deterio-rem partem sumatur. Unde colligimus, quoniam nexus esse potest vel verus, vel adparens, sequi, rationem in malam partem sumtam denotare nexum adparentem, qualem falsæ ratiocinationes præstruunt, id quod Coll. II. 4. patet. Sed unum ex altero secundum nexum rerum rite inferre, prout id evincit vox λόγος cum suis derivatis λογισμός & λογίζεσθαι, Auctoritate S. Scripturæ nunquam damnatur. Et hæc etiam est ratio, cur Theologia Naturalis, rationis principiis superstructa, vocetur in S. Scriptura veritas.

APHOR. III.

Singularis S. Scripturæ & Divinam ejus originem arguens

arguens, est illa adfectio, quod nulla tam sublimis veritas in circulo scientiarum Philosophicarum excogitari possit, quin eadem quoque dictis S. Codicis, vel probari, vel nullam saltem cum his repugnantiam habere, dici queat. Mirum, cur, qui alios sapientia excellere sibi persuadent Fortes sic dicti spiritus, illud $\theta\epsilon\iota\omicron\upsilon$ non cernant, quod insuper occasione modernorum etiam inventorum Mathematicorum attento Lectori ad oculum claret; quale illud est, quod de parallaxi stellarum fixarum perhibetur. Quemadmodum enim determinandæ harum immensæ inter se distantia, diameter Telluris, quippe quæ tota quanta instar puncti hic solet aestimari, non sufficit; ita parallaxin non dari recte Mathematici demonstrarunt; sed ipsa hæc veritas, quæ imputeo quasi Democriti per longum temporis spatium latuit, & non nisi singulari cura & per exquisitissimas observationes in lucem protrahi potuit, in Sacro Codice materialiter jam dudum inventa erat Esaj. 40. 12. Sed quis unquam sibi persuaderet hæc & alia naturæ Mysteria, potuisse ab hominibus rudioribus, quales eo tempore fuerunt, qui hæc annotarunt, Sacri Viri, ita tradi, ut jam rigorem sustineant Mathematicum; nisi altioris Spiritus inductu, manum super ejusmodi rebus, calamo admovissent.

APHOR. III.

TAntam imprimis vim & efficaciam, in adstruenda veritate fidei Christianæ, affirmamus, vaticiniis eventui exacte respondentibus, ut homo gentilis, si modo ad illa attenderit, nihil omnino habet

habeat, quid iis opponat. Hinc Porphyrius, infestissimus Christianæ religionis hostis, postquam Danielis Vaticinia de revolutionibus tam imperii Persici, quam imprimis Græcanici legerat, eaque cum eventu rerum gestarum apprime convenire deprehenderat, obmutuit plane, cavillando tantum, Prophetiam Danielis iusto recentiore esse, & tempore primum Antiochi Epiphaniis editam; quod tamen neque ipse Porphyrius, neque alius quisquam probare potuit; adeoque, neque illud, quod de tempore excindendi Messiæ, apud Daniele[m] Cap. IX. 24. legitur, ullus in dubium vocabit, quin, quo Angelus prædixerat Christum morti dandum, eodem quoque temporis tractu, idem in secula benedictus Salvator crucifixus fuerat.

APHOR. IV.

Hinc Psalmum 110. neque de Abrahamo, neque de Melchisedeco Rege, aut nullo alio, quam de Christo intelligendum censemus, id quod primum inde patet, quia Christus eundem Psalmum ad se Matth. XXII. v. 44. applicat. Imprimis versus 3. laudatæ Odæ referri debet ad significandam ecclesiam vera fide in Messiam credentem. Ubi simul sub novi fœderis tempore, felicissimis auspiciis, gentes sacris Christianis initiandæ, in sensum venire debent; quod ut clarius dispalescat, ex ipsis verbis in prædicto commate tertio occurrentibus, sensum genuinum eruam; & quidem strictim, quemadmodum per Aphorismos fieri potest & debet: nimirum loquitur ibi Psalter de Populo Messiæ nascendo, ade-

oque tali, qui vocationi Divinæ malitiose semet non opponeret. Quapropter, quod 1:0 observabimus, ornabitur idem Populus decoribus sanctitatis; hæc per parallelismum scripturæ erunt, justitia Christi fide imputata & quæ inde sequitur, vitæ sanctitas Ef. LXI. 10 Gal. III. 27. 2:0 terminus a quo Populus sic ornari debeat: est מרחם משחר *ab utero aurora*. Jam licet aurora ut hic improprie sumpta varia significare possit, ex scopo tamen textus hoc loco non nisi cognitionem rerum Divinarum salutarem & ipsam illuminationem denotabit; id quod ex 2. Pet. I. 19. evincitur, ubi ejusmodi illuminatio, quam ex diligenti Scripturæ Sacræ Scrutinio, consequimur, splendor Diei & ortus luciferi in Animis nostris vocatur, quo spectat dictum Ef. VIII. 20. Quod si jam perpenderit illuminationem salutarem per regenerationem fieri, sequitur, quod רחם hic per methaphoram intellecta significabit regenerationem spiritualem, carnali oppositam. Et quoniam רחם in famosiori sensu etiam denotat locum, quo foetus generatur, patet, si porro quæramus, ubi ipsa generatio illa spiritualis fiat, non alibi illam inveniri posse, quam in Ecclesia, quæ nostrum omnium mater est Gal. IV. 26, cui sua præsentia etiam Christus adest; & quatenus in eadem verbum domini prædicatur, & sacramenta rite administrantur, eatenus etiam ibidem foetus sit spiritualis formatio ex semine verbi & ex Sacramentis, ut simul Filii DEI nascantur. Atque sic ejusmodi conventus in Nomine JESU in unum collectus erit *Uterus aurora spiritualis*; ex quo per illuminationem verbi foecundato, prodibunt Filii DEI, vestibus, ut dixi-

diximus sanctitatis induti. Hi deinde juvenes Messia vocantur; quod innuit vox ילרתף quare & Messias Es. IX. 6. pater appellatur. Sed 3:0 quantus hic numerus sit juvenum Messia s. collective loquendo Messia Juventutis, indicat vox לו nimirum quemadmodum לו seu ros exoriēte Aurora mirum in modum, tempore matutino magna foecunditate nascitur & augetur, sic quoque Filii Messia insigniter nascuntur. Quibus sic expositis nullum erit dubium, quin singula, quæ prædixerat Vates Sacer, eventu suo comprobata sint, quemadmodum id quisque intelligit, qui paulo penitius perpenderit repentinam Religionis Christianæ propagationem, ut dum hæc fulminis instar intra unum seculum orbem illustravit, non potuerit non, egregius existere undique numerus Filiorum nascendorum Messia. Quin immo per prædicationem verbi & usum Sacramentorum numerus idem indies magis magisque augetur.

APHOR. V.

Quod Auctor observationum Hallensium, voce שועלים, quæ judic. XV. 4. obvenit, manipulos intellexerit, inde provenire videtur, quia vocales Ling. Hebr. literis non esse coævas adeoque illas impune, prout cuidam placuerit, fingi & formari posse falso putavit. Proinde si verum hujus dicti sensum in alienum ideo detorqueat Auctor, ut devitet objectam ab incredulis absurditatem de 300. vulpium captura, impium primo putamus ejus esse conamen & præter rem omnem ad auctoritatem S. Sacrae infringendam susceptam; quia constat vulpibus ita abundasse Palestinam, ut Samsoni viro potenti & tunc temporis judici non difficile fuerit tot, quot earum satis putabat, sibi parare. Deinde si שועל, manipulum significaret, haberet illud in plurali שועלים, vel שעלים, & non ut in textu proflat שועלים, quod vulpes significat.

APHOR. VI.

EX nexu vers. 7. Epist. 1. Joh. V. cum antecedentibus, ut & inde quod Patres ante Concilium Nicænum eundem in controversiis cum hæreticis motis, ex suis Bibliis allegaverint, certo certius asserimus laudatum comma apud Johannem, in textu per fraudem, ut increduli volunt, minime gentium irrepisse.

APHOR. VII.

Pietatem & experientiam spiritualem, licet hæ fundamenta non substernant interpretationi S. Scripturæ, intuitivam tamen veritatum cœlestium cognitionem promovere, pro vero, omni exceptione majori habemus.

APHOR. VIII.

EX eo, quod Salvator optimus ad Mosen & Prophetas, non vero ad miracula solum provocaverit, colligunt & quidem non sine ratione, nonnulli, miracula non abstracte, sed connexa cum aliis immotæ veritatis factis, religionem probare Christianam. Cui male Craigius consulit, qui novam Oeconomiam Divinam Epocham eo tempore a Christo putat erectam, quo pæne ad finem pervenerat credibilitas testimoniorum Mosis, & deinde novam iterum erigendam præfagiverat, cum probabilitas historiae de Christo ad finem percurreret. Verum enimvero, quod ille de probabilitatum gradibus computat, id de testimoniis humanis dici potest, minime vero extendi debet ad testimonia Divina, quæ semper in credentibus efficacia sunt. Ceterum facto jam medio reconciliationis, quod infectum fieri nequit, positaque hac nostra præsentis ad DEUM relatione semper manente eadem, prout etiam manebit, quatenus corruptam nostram naturam in hac mortalitatis valle exuere nunquam possumus, prono fuit alveo, Christianam religionem non prius mutari, quam omnium rerum venerit

FINIS.